

TOTAL Pensioenfonds Nederland

Stemrichtlijnen voor de wereldwijde aandelenbeleggingen

Versie oktober 2020

Inleiding

In dit document worden de stemrichtlijnen beschreven waarop TOTAL Pensioenfonds Nederland haar stembeslissing baseert op agendapunten die door het bestuur worden ingediend op aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen waarin wij beleggen in onze wereldwijde aandelenportefeuilles.

Naast de stemrichtlijnen wordt het raamwerk weergegeven waarop wij onze stembeslissing baseren voor voorstellen die door aandeelhouders worden ingediend.

Wij oefenen actief het recht als aandeelhouder uit om ervoor te zorgen dat de bedrijven waarin wij beleggen een verantwoord en duurzaam beleid volgen.

Algemene Richtlijnen

Het pensioenfonds heeft stemrichtlijnen en procedures ontwikkeld en geïmplementeerd om ervoor te zorgen dat er in het beste belang van het pensioenfonds wordt gestemd op aandeelhoudersvergaderingen.

De ESG-factoren die worden beschreven in dit document worden zo goed mogelijk toegepast in de stemrichtlijnen. De stemrichtlijnen zijn zo opgesteld dat ze wereldwijd erkende 'best practices' volgen, zoals de richtlijnen van het International Corporate Governance Netwerk (ICGN), de OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights.

De richtlijnen bieden een algemeen kader voor het stembeleid van het pensioenfonds en zijn van toepassing op alle aandelen waarin wereldwijd is belegd. De richtlijnen laten echter enige ruimte om waar dat nodig is de lokale wetten of normen toe te passen.

1. Sectie 1 – Audit en Rapportage

1.1. Jaarverslag en Jaarrekening

Wij verwachten van bedrijven dat hun jaarverslagen en -rekeningen volledig afgetekend door een gekwalificeerde accountant voor de jaarlijkse algemene vergadering ("AVA") worden ingediend. Als er een verklaring met beperking is afgegeven, dient de onderneming dit uitgebreid toe te lichten.

Wij vinden het een basisvereiste dat de financiële controles strikt worden uitgevoerd en dat de financiële overzichten integer zijn voor het gezond functioneren van bedrijven waarin wordt belegd. Andere belangrijke elementen voor aandeelhouders zijn: (1) een kwalitatief goede beschrijving van het bestuursmodel van het bedrijf, (2) de veranderingen waar het bedrijf mee te maken heeft, (3) de verhouding tot 'good market practices' (4) de relaties met andere belanghebbenden. Deze elementen zijn geïntegreerd in de stembeslissingen van Het pensioenfonds.

1.2. Benoeming Externe Accountant en/of Beloningscommissie

Wij verwachten van alle bedrijven dat zij een degelijke toelichting geven op een verzoek tot de benoeming van een externe accountant of om de herbenoeming hiervan. Wij verwachten ook een toelichting op eventuele wijziging van externe accountant en een verslag over het selectieproces van een nieuwe externe accountant.

Wij vinden de onafhankelijkheid van de externe accountant erg belangrijk. Naar onze mening kunnen te hoge vergoedingen aan de accountant die niet direct met hun controle functie te maken hebben de

onafhankelijkheid in gevaar brengen. Hierdoor kan de kwaliteit van de controle worden beïnvloed. Daarom verwachten we dat bedrijven een duidelijke uitsplitsing geven van zowel controle- als niet-controle diensten die van de accountant worden afgenomen. Wij zullen tegen de herverkiezing van de externe accountant stemmen in gevallen waarin de hoogte van de niet-controlevergoeding de vergoeding van de controle-gerelateerde diensten overstijgt.

2. Sectie – Raad van Bestuur

2.1. Samenstelling

Wij zijn van mening dat de Raad van Bestuur uit voldoende onafhankelijke bestuurders moet bestaan. Minstens 50% onafhankelijke bestuurders voor niet-gecontroleerde bedrijven en minstens drie (3) onafhankelijke bestuurders in het geval van gecontroleerde bedrijven.

Wij denken dat een gezond evenwicht tussen mannen en vrouwen de groepsdynamiek binnen een onderneming positief kan beïnvloeden en zal leiden tot betere besluitvorming. Daarom ondersteunen we bedrijven die rapporteren over hun diversiteitsbeleid, inclusief de specifieke diversiteitsdoelstellingen die door de Raad van Bestuur zijn vastgesteld.

2.2. Verkiezingen van Bestuurders

Wij vinden het van essentieel belang dat bedrijven gedetailleerde informatie verstrekken over elke kandidaat-bestuurder vóórdat deze ter stemming komt op de vergadering (namen, kerncompetenties, kwalificaties, diversiteitskenmerken en vaardigheden die de kandidaat toevoegt aan de Raad van Bestuur, waardoor de keuze van

de kandidaat en de huidige bestuurders kunnen worden gerechtvaardigd).

Er wordt op gelet dat bestuurders niet teveel verschillende bestuurdersfuncties bekleden omdat dit ten koste kan gaan van de uitvoerende verantwoordelijkheden en daardoor de kwaliteit van de Raad van Bestuur.

Wij zijn in principe voorstander van regelmatige herverkiezing van bestuurders (idealiter jaarlijks) om de effectiviteit van de Raad en de verantwoording aan aandeelhouders te waarborgen. Wij zijn daarom ook voorstander van de “de-classificatie” van de Raad van Bestuur.

2.3. Leiderschap

Wij vinden dat de rollen van de voorzitter van de Raad van Bestuur en de Chief Executive Officer ("CEO") gescheiden moeten zijn om een duidelijke scheiding van verantwoordelijkheden aan de top van het bedrijf te verzekeren.

Wij hebben een sterke voorkeur voor een onafhankelijke niet-uitvoerende voorzitter van de Raad van Bestuur en we verwachten dat er een Senior / Lead Independent Director wordt benoemd.

2.4. Bestuurscommissies

Wij moedigen alle raden van bestuur aan om minstens drie belangrijke comités op te richten: een auditcomité, een benoemingscomité en een beloningscomité.

Deze comités dienen te bestaan uit niet-uitvoerende bestuurders en hoewel we verwachten dat het auditcomité volledig onafhankelijk is, verwachten we dat de benoemings- en beloningscomité ten minste 50% onafhankelijk is.

We verwachten ook dat minstens één lid van het auditcomité beschikt over audit-, boekhoudkundige of passende financiële expertise.

De rol en verantwoordelijkheden van de commissies dienen door de Raad van Bestuur openbaar te worden gemaakt.

3. Sectie 3 – Kapitaal

3.1. Toezichthouders

Wij vinden dat aan de uitgifte van aandelen vooraf de goedkeuring van de aandeelhouders vereist is. We ondersteunen alleen redelijke voorstellen voor de uitgifte van aandelen. Daarom beoordelen we het verwateringseffect van de uitgifte en het effect van het voorstel op de aandeelhouderswaarde op lange termijn. Zo stellen wij een maximum van 20% aan het uitgeven van nieuw aandelenkapitaal zonder voorkeursrecht.

3.2. Voorstellen tot terugkoop van aandelen

Wij zullen in het algemeen een voorstel steunen voor de inkoop van eigen aandelen tot een maximum van 20%. Wij zijn van mening dat de terugkoop van aandelen tegen een aanzienlijke premie ten opzichte van de marktprijs nadelig kan zijn voor de lange termijn belangen van de aandeelhouders. Wij ondersteunen het voorstel niet als de premie voor terugkoop hoger is dan 15% van de marktprijs.

Wanneer het bedrijf tijdens een overnamebod de machtiging tot inkoop van eigen aandelen wil gebruiken, zien wij dat als een beschermingsmaatregel en zal tegen worden gestemd.

4. Sectie 4 – Beloningsbeleid

4.1. Algemene Richtlijnen

Voorstellen tot het jaarlijks te stemmen over de beloning van bestuurders worden gesteund omdat dit de aandeelhouders een regelmatig communicatiekanaal biedt om hun mening en bezorgdheid over de beloningspraktijken van het bedrijf te kunnen uiten.

Wij verwachten dat bedrijven de individuele vergoeding die aan bestuurders wordt betaald in detail bekendmaken. Dit stelt aandeelhouders in staat om dit te toetsen aan wat gebruikelijk is in de markt.

4.2. Beloningsbeleid

Bij het beoordelen van het beloningsbeleid zullen wij rekening houden met de koppeling tussen de prestatie maatstaven die gebruikt worden bij het vaststellen van de beloning en de key performance indicators ("KPI's") die door het bedrijf zijn gedefinieerd. Wij zijn voorstanders van de introductie van ESG-componenten bij het vaststellen van beloningen.

Wij verwachten van bedrijven dat ze een passende hoogte van de vaste beloning hanteren. We ondersteunen geen salarisverhogingen voor de leidinggevende van meer dan 10% zonder een adequate uitleg.

Wij ondersteunen de voorstellen voor een clawback / malusregeling. Daarnaast moedigen we alle bedrijven aan om van het management te eisen een substantieel aandelenbelang in het bedrijf op te bouwen, zodat de belangen overeenkomen met de belangen van aandeelhouders.

Wij vinden dat ontslagvergoedingen voor leidinggevend redelijk moeten zijn. Wij zijn in principe geen voorstander van ontslagvergoedingen die hoger zijn dan het vaste jaarsalaris. Alle incentive-beloningen moeten naar rato van de tijd worden berekend en op hun prestaties worden getoetst. Dit geldt ook in het geval van een voortijdige beëindiging van het dienstverband als gevolg van een overname van de onderneming.

“Golden parachutes” worden door ons nauwlettend in de gaten gehouden en we verwachten dat deze regelingen aan meer dan een randvoorwaarde moeten voldoen voordat deze worden uitgekeerd.

4.3. Beloningsrapportage

In het geval dat er recent bij een voorstel over een beloningsrapport een aanzienlijk verschil van mening was, zullen wij de reactie en uitleg van het bedrijf hierop per geval beoordelen.

Wij verwachten dat bedrijven de prestatie maatstaven en doelstellingen bekendmaken die worden gebruikt voor het vaststellen van de beloning voor het jaar waarover verslag wordt gedaan.

4.4. Long-Term Incentive Plans

Wij verwachten van bedrijven dat zij duidelijk zijn over het niveau van Long Term Incentive Plans (“LTIP” / beloning in de vorm van aandelen). We verwachten dat er details worden verstrekt over de prestatievoorwaarden die van toepassing zijn op de LTIP.

Wij steunen LTIPs:

- Die betrekking hebben op een periode van minimaal drie (3) jaar.
- Geen onvoorwaardelijke toekenning in zich hebben voor prestaties die onder het gemiddelde liggen.

- Waarbij de beloningsregeling is ontworpen ter stimulering van een hoger niveau van presteren.
- Waarbij het later opnieuw testen van de prestatiebeloning niet is toegestaan.

4.5. Betaling aan niet-uitvoerend bestuurders

Wij vinden dat de beloning van niet-uitvoerende bestuurders zo moet worden gestructureerd dat de belangen zijn afgestemd op de langetermijnbelangen van aandeelhouders. Hierbij mag de onafhankelijkheid van de niet-uitvoerend bestuurder niet in gevaar worden gebracht. We zijn er daarom geen voorstander van dat niet-uitvoerende bestuurders een prestatie gebonden vergoeding, pensioenvoordelen of andere buitensporige vergoedingen ontvangen.

5. Sectie 5 – Aandeelhoudersrechten

5.1. Aandeelhoudersrechten

Wij ondersteunen het principe van “één aandeel, één stem” en daarom zullen we de voorstellen voor kapitaalstructuren met meerdere aandelenklassen of de creatie van aandelen met dispariteit in stemrechten niet steunen.

5.2. Vergaderprocedures

Wij beschouwen de mogelijkheid om een buitengewone vergadering bijeen te roepen of om besluiten voor te leggen op de agenda van een aandeelhoudersvergadering als een fundamenteel aandeelhoudersrecht. We moedigen bedrijven aan om kiesdrempels vast te stellen voor aandeelhoudersvoorstellen die hoog genoeg zijn om misbruik te voorkomen, maar laag genoeg om kwesties die een groot aantal

kleinere aandeelhouders aangaan aan de orde te stellen. Daarom ondersteunen we kiesdrempels die tussen 10-25% van het geplaatste aandelenkapitaal bedragen.

Wij zijn van mening dat aandeelhouders kandidaten moeten kunnen voordragen voor de Raad van Bestuur. We ondersteunen voorstellen die een redelijke kiesdrempel hebben en op tijd worden ingediend om te kunnen reageren.

5.3. Beschermingsconstructies

In het algemeen ondersteunen we geen beschermingsconstructies. Wanneer een verlenging van een bestaande 'poison pill' wordt voorgesteld, zal de resolutie per geval worden beoordeeld. Hierbij wordt rekening gehouden met de verklaring die het bedrijf geeft en het effect hiervan op bestaande aandeelhouders als deze wordt gebruikt.

5.4. Structuurwijzigingen

Wij verwachten dat alle belangrijke wijzigingen in de structuur van een bedrijf moeten worden goedgekeurd door de aandeelhouders. Ook verwachten we van bedrijven dat ze voldoende informatie verstrekken om beleggers in staat te stellen een goed geïnformeerde stembeslissing te kunnen nemen.

Wij beoordelen structuurwijzigingen per geval en zullen tegen wijzigingen stemmen die niet

in overeenstemming zijn met de belangen van de aandeelhouders en / of wanneer de informatieverstrekking hierover niet voldoet aan de marktstandaard.

6. Sectie 6 – Aandeelhoudersvoorstellen

6.1. Algemene Richtlijnen

Wij hebben een raamwerk opgesteld voor het stemmen over aandeelhoudersvoorstellen. Wij stemmen in de regel voor voorstellen die waarde toevoegen en tegen resoluties die niet in overeenstemming zijn met goed bestuur en aandeelhouderswaarde. Bij een voorstel dat kan worden gezien als een investeringsbeslissing of als het een niet-routinematige onderwerp betreft, zal per geval een afweging worden gemaakt.

6.2. Donaties aan politieke partijen

Wij ondersteunen in beginsel geen voorstellen voor het gebruik van fondsen van aandeelhouders voor politieke donaties. We verwachten van bedrijven dat ze alle informatie hierover verstrekken en zich rechtvaardigen voor substantiële politieke uitgaven.

Raamwerk aandeelhoudersvoorstellen

1.1 Introductie

Het stembeleid van het pensioenfonds is gebaseerd op de volgende standaarden, principes en richtlijnen:

- UN Global Compact
- UN Principles for Responsible Investment (PRI)
- UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPR)
- OECD Guidelines for Multinational Enterprises (OESO-richtlijnen)
- International Corporate Governance Network (ICGN) Global Stewardship Principles en Global Governance Principles
- Lokale best-practices richtlijnen en codes zoals de Nederlandse Stewardship Code

Aandeelhoudersvoorstellen: Aandeelhouders die willen dat het bestuur van een bedrijf bepaalde maatregelen implementeert, bijvoorbeeld rond milieu-, sociale en bestuurlijke (ESG) praktijken kunnen hiervoor voorstellen indienen op de aandeelhoudersvergadering. Hoewel deze over het algemeen niet bindend zijn, zijn ze een krachtige manier om publiekelijk te pleiten voor verandering van beleid zoals op het gebied van klimaatverandering. Sommige voorstellen zijn bindend, zoals voorstellen om de statuten te wijzigen (in plaats van het bestuur hierom te verzoeken) en vereisen een normale meerderheid om te worden aangenomen.

De meeste voorstellen op aandeelhoudersvergaderingen hebben betrekking op traditionele onderwerpen zoals bestuur, beloning en aandeelhoudersrechten. Er worden steeds vaker voorstellen gedaan die betrekking hebben op milieu- en sociale kwesties, zoals klimaatverandering en mensenrechten.

Dit raamwerk bepaalt hoe wij stemmen op voorstellen van aandeelhouders. Wij stemmen voor voorstellen die waarde toevoegen en tegen voorstellen die niet in overeenstemming zijn met goed bestuur en ten koste kunnen gaan van (lange termijn) aandeelhouderswaarde. **Als het voorstel als investeringsbeslissing (bijvoorbeeld uitbreiding van het aandelenkapitaal) of als niet-standaard voorstel (bijvoorbeeld wijziging stemverhouding) betreft zullen wij het voorstel per geval (case-by-case) bekijken.**

1.2 Algemeen

Wij steunen aandeelhoudersvoorstellen die gericht zijn op verbetering van het bestuursmodel waarbij dat door de indieners overtuigend wordt beargumenteerd en het voorstel internationale 'best practices' volgt. We steunen voorstellen op het gebied van milieu- en sociale aspecten die betere transparantie, risicobeoordeling en toezicht nastreven eerder dan/en juist niet voorstellen op het gebied van operationele veranderingen.

Stemaanpak op hoofdlijnen:

Stem Voor	<ul style="list-style-type: none">• Het voorstel verbetert transparantie en publicatie.• Het voorstel verbetert het bestuursmodel en/of de rechten van de aandeelhouders.
Stem Tegen	<ul style="list-style-type: none">• Het voorstel is overdreven dwingend en tracht de strategie te veranderen of operationele veranderingen aan te brengen.• Er is onvoldoende informatie verstrekt door de indiener om een geïnformeerde stembeslissing te nemen.• Het voorstel zou ten koste gaan van het bestuursmodel en/of aandeelhoudersrechten.
Per Geval Overwegen	<ul style="list-style-type: none">• Het voorstel wordt gezien/beschouwd als een investeringsbeslissing (d.w.z. gerelateerd aan fusies en overnames).• Het voorstel is gericht op het wijzigen van het bedrijfskapitaal (bijv. voorstel tot uitgifte van preferente aandelen).• Het voorstel is een poging van een groep aandeelhouders om het voorstel af te dwingen.• Het voorstel wijkt af van standaard voorstellen.

1.3 Bestuurlijke Voorstellen

Raad van Bestuur

Wij zullen voor een voorstel stemmen dat zich richt op:

- Het introduceren van een meerderheid van stemmen als standaard voor de aanstelling van een persoon in het bestuur.
- De introductie van een jaarlijkse verkiezing van de leden van de raad van bestuur.
- De invoering van een beleid dat vereist dat de voorzitter onafhankelijk is en/of scheiding van de rol van CEO en voorzitter.
- De invoering van vertegenwoordiging van personeel in raden van bestuur.
- Het introduceren van een diversiteitsbeleid in het bestuur, een rapportage over diversiteit of een diversiteitsdoelstelling.
- De invoering van belangrijke toezichthouders-commissies in de Raad (Audit, Benoeming van bestuur, Remuneratie en Duurzaamheid).
- De benoeming van een bestuurder met ESG-expertise.

Wij stemmen mee met het management wanneer een aandeelhouder het ontslag van een bestuurder of de verkiezing van een bestuurder wenst, behalve wanneer deze wordt ingediend door een activistische aandeelhouder (per geval). Wij zullen tegen voorstellen stemmen die niet in overeenstemming zijn met de bovenstaande beleidskwesties.

Aandeelhoudersrechten

Wij zullen voor een voorstel stemmen dat zich richt op:

- Het recht geven aan aandeelhouders om actie te ondernemen (bijvoorbeeld stemmen) door middel van schriftelijke toestemming in plaats van door vergadering.
- De invoering van het recht om bijzondere aandeelhoudersvergaderingen bijeen te roepen en wijzigingen voor te stellen voor bestaande bepalingen om deze in lijn te brengen met de 'best practices' van de markt.
- De invoering van bepalingen inzake volmachten (bijvoorbeeld het recht om bestuurders te benoemen) en aanpassingen om ze in overeenstemming te brengen met de 'best practices' van de markt.
- De afschaffing van bepalingen inzake stemmen waarbij een 'super'-meerderheid van stemmen nodig is.
- Herkapitalisatie voorstellen om structuren van verschillende klassen aandelen te elimineren.
- Dat bedrijven ontmoedigt om artikelwijzigingen aan te nemen die de locatie voor aandeelhoudersgeschillen beperken tot een bepaalde jurisdictie.
- Het rapporteren over het stembeleid en hoe er is gestemd door een vermogensbeheerder.
- Het opheffen van beperkingen op aandeelhoudersrechten, bijvoorbeeld stemplafonds.
- Verbeterde publicaties van de AVA-notulen en/of de publicaties van stemresultaten (inclusief het tellen van stemmen voor aandeelhoudersvoorstellen) en vertrouwelijke stemprocedures.

Wij zullen met het management mee stemmen en tegen aandeelhoudersvoorstellen die erop zijn gericht om de rechten van aandeelhouders te beperken.

Beloningen

Wij zullen voor een voorstel stemmen dat zich richt op:

- De introductie van een beloning gerelateerd aan prestaties op het gebied van ESG.
- Verbeterde toelichting over de beloning van bestuurders.
- De publicatie van de beloningsratio van de CEO/medewerker.
- Het aannemen en/of uitbreiden van 'clawback'-bepalingen of een rapportage over de toepassing van 'clawback' bepalingen. ('clawback' = terugvorderen)
- De introductie van een mechanisme om een bonusuitkering uit te stellen.
- De opheffing en/of beperking van voorzieningen voor versnelde uitkering van bonus aandelen.
- De introductie van een stemming over ontslagvergoedingen.
- Aandeelhoudersvoorstellen die het aandeelhouderschap en de retentievereisten voor bestuurders zouden verbeteren (bijvoorbeeld de introductie van een minimale periode waarop de aandelen niet mogen worden verkocht na verwerving).
- Het aannemen van een beleid dat financiële ratio's aanpast om het effect van het terugkopen van eigen aandelen uit te sluiten.
- Het verbod om in de beloning een compensatie te geven voor verschuldigde belasting.
- De introductie van een adviserende stem over beloning.

Wij stemmen tegen aandeelhoudersvoorstellen die als te restrictief worden beschouwd voor de besluitvormingsprocessen van de beloningscommissie, of die niet in overeenstemming zijn met de normen voor 'best practices'.

Audit

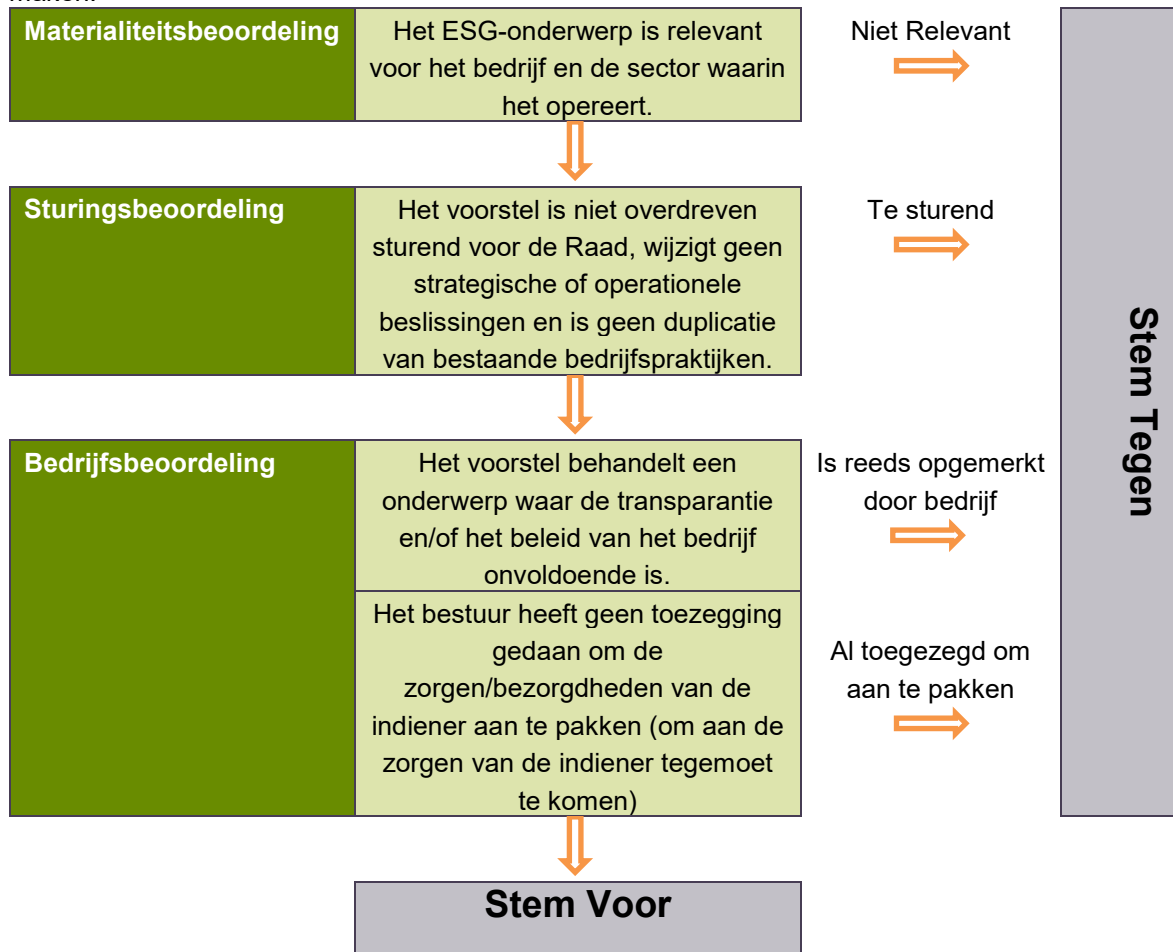
Wij zullen voor een voorstel stemmen dat zich richt op:

- Verbeterde informatieverstrekking over audit- en niet-auditvergoedingen.
- De introductie van een limiet voor niet-auditvergoedingen.
- De introductie van een beleid inzake rotatie van auditors conform 'best practice'.
- Een speciaal audit/onderzoek door aandeelhouders naar een materiële controverse. Dit kan een verzoek zijn om meer inzicht te krijgen in beslissingen van bestuurders (bijvoorbeeld een overname).

Wanneer aandeelhouders de accountant willen ontslaan of een accountantskantoor willen aanstellen, stemmen wij mee met het management, indien er geen zorgen zijn over de kwaliteit van de controle.

1.4 Ecologische en sociale voorstellen

Wij passen het volgende stemkader toe bij het stemmen over E&S (duurzaamheids) gerelateerde aandeelhoudersvoorstellen om een consistente en betrouwbare stembenadering mogelijk te maken.

Wij ondersteunen alle aandeelhoudersvoorstellen die gericht zijn op:

- Verbetering van de informatieverstrekking over aan klimaat gerelateerde risico's en kansen.
- De introductie van wetenschappelijk onderbouwde doelen die aansluiten bij het Klimaatakkoord van Parijs.
- De publicatie van een duurzaamheidsrapportage.
- De introductie van rapportage volgens internationaal erkende normen, d.w.z. GRI, SASB, enz.

Wij zullen tegen E&S-gerelateerde aandeelhoudersvoorstellen stemmen als:

- Het voorstel wordt voorgesteld door klimaatsceptici
- Het voorstel een "schaduwvoorstel" is, d.w.z. voorstellen over ideologische diversiteit en voorstellen over godsdienstvrijheid en vrije politieke meningsuiting. Deze voorstellen worden gebruikt door activistische aandeelhouders voor politieke doeleinden.